

MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKI VE DEPREM DAVALARI

İbrahim AŞIK¹

Posta Adresi: Kocaeli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Umuttepe Yerleşkesi, Kocaeli

E-posta: ibrahimask@yahoo.com

ÖZ Makul sürede yargılanma hakkı, adil yargılanma hakkının bir unsurudur. Adil yargılanma hakkı ise, İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi'nin altıncı maddesinde yer alan bir haktır. Buna paralel bir düzenleme Anayasamızın 36.maddesinde yer almaktadır.

Adil yargılanma hakkının bir unsuru olan makul sürede yargılanma hakkı, davaların makul bir süre içinde bitirilmesini amaçlamaktadır.

Ülkemizde davaların uzun sürmesinden yakınılmakta ve bu noktada sorun olduğu herkes tarafından kabul edilmektedir. Bunun çeşitli sebepleri vardır. Öncelikle Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'ndan kaynaklanan sebepler olduğundan kanunda bazı iyileştirmelerin yapılmasında yarar vardır. Örneğin çekişmesiz yargı işleriyle ilgili ayrı düzenlemelerin olmaması mahkemelerin iş yükünün artmasına sebep olmaktadır.

İkinci olarak mevcut hükümlerin uygulanmamasından dolayı davalar uzayabilmektedir. Davaların makul sürede sonuçlandırılması için kanununda birçok düzenleme getirilmiştir. Ancak bunlar ya hiç uygulanmamakta ya da gerektiği gibi uygulanmamaktadır.

En önemli sebeplerden birisi de mahkemelerin iş yükünün fazla olmasıdır. Zira iş yükü fazla olan hâkim hem davaya yeterli zamanı ayıramamakta hem de duruşmaları daha ileri bir tarihe ertelemek zorunda kalmaktadır.

Makul sürede yargılamanın yapılıp yapılmadığının belirlenmesi için kesin bir süre belirlenemez. Makul sürede yargılama yapılıp yapılmadığının belirlenmesi için her somut olayın ayrı değerlendirilmesi gerekir. Bunun için üç ölçüt belirlenmiştir. Birincisi dava konusunun niteliğidir. Burada sorunun çözümündeki zorluk, olayın karmaşıklığı, delillerin toplanması ve değerlendirilmesiyle ilgili özel durumlar dikkate alınacaktır.

Bunun yanında yargılama sırasında tarafların tutumu dikkate alınacaktır. Burada tarafların yargılamanın bir an önce sonuçlanması için üzerine düşen yükümlülükleri yerine getirip getirmediği önem arz eder.

Son olarak yargı organlarının tutumu önemlidir. Bu ölçüte göre, ulusal yargı organlarının davanın sonuçlanmasındaki tutumları önemlidir. Yani yargı organları davanın süratle sonuçlanması için gerekli çabayı göstermelidirler.

Deprem davaları özelinde bakıldığında, yukarıda saymış olduğumuz genel sorunların deprem davalarına da yansıdığı görülür. Ayrıca deprem davalarıyla ilgili özel bazı durumlar da karşımıza çıkmaktadır. Bunlar da şöyle sıralanabilir:

Deprem sonrası psikoloji, sağlık sorunları tehlikesi ve depremle ilgili teknik sebepler karşımıza çıkmaktadır. Deprem sonrası özellikle de 1999 depreminde olduğu gibi büyük bir deprem sonrasında ciddi bir toplumsal sarsıntı yaşanmaktadır. Bu sarsıntının bir an önce ortadan kalkması için ise hemen normal yaşama dönme çabalarının başlaması gerekmektedir. Dolayısıyla arama ve kurtarma çalışmalarının hemen sonrasında yıkılan binaların enkazlarının kaldırılması gerekmektedir. Enkazların kaldırılması sağlık açısından da son derece önemlidir. Ancak enkazların çabuk kaldırılması yanında bu binalarla ilgili bazı teknik çalışmaların yapılması da önemlidir. Yıkılan binalardaki yapıım eksikliği ve bozukluğunun belirlenmesi açılacak davalar bakımından önem arz edecektir. Depremde yıkılmış olan binadaki yapıım eksikliği ve bozukluğunun tespitinde çeşitli güçlükler yaşanabilir.

Mahkeme binalarının ve personelin depremden zarar görmesi, doğrudan davaların uzaması için bir sebep olmasa bile dolaylı olarak davaların uzamasına sebebiyet verebilir.